

PP-tjenesten

Skoleverket (skole og førskole) er uten sammenligning det viktigste offentlige tiltakssystem rundt barn og unge. Det er et normaltiltak som kan bidra til sosialisering i videste forstand. Oftest er det tale om en ”skole for alle”, men skolen som samfunnets viktigste sosialisingsredskap kan også være med på å skape et ”samfunn for alle” – der elever med store avvikende forutsetninger kan finne sin framtidige plass som tilpasset samfunnsborger. PP-tjenesten som etatsintern tjeneste i skoleverket, har derfor en optimal operativ plassering når det gjelder arbeidet med barn og unge i oppvekstaler.

Hvordan er så situasjonen for tjenesten?

Kvalitative gode fagmiljøer kombinert med nærhet og lokal kulturkompetanse, kan være i ferd med å forvitte til tross for en varm hyllest til tjenesten i det offentlige rom. Vi har opplevd mange krumspring fra ulike hold for å ”ufarliggjøre” en kommunal utgiftsdrivende tjeneste som skulle være garantisten for tilpasset opplæring for barn med avvikende forutsetninger. En oppsplitting av tjenesten med påfølgende kompetansetapping er et sentralt trekk. Sentrale begreper rundt spesialundervisning har fått endret betydning i praktisk bruk. Innføring av ”tilpasset opplæring” versus ”spesialundervisning” som alternative begreper er et slikt eksempel. Er det slik å forstå at spesialundervisning ikke er tilpasset undervisning? Meningsløse og motstridende begrepsstilkudd av denne type kan være med på å undergrave et viktig og sårbart rettighetsregime for elever i skole og barnehage. En kan også spørre seg om hvilken forståelse av intensjonen i skoleloven slike begrepskonstruksjoner avspeiler?

Tjenestens faglige virksomhet.

Dette arbeidet har tradisjonelt stått på 2 hovedpillarer – systemarbeid og individrelatert arbeid. Den enkelte kommune skulle gjøres mest mulig selvforsynt faglig - blant annet ved hjelp av interkommunale ordninger når det gjelder PP-tjeneste. Målet for systemarbeidet var å utvikle en skole for alle – uansett elevforutsetninger (blant annet ved hjelp av utvidete læringsarenaer som kan være av særlig betydning for elever med avvikende forutsetninger).

Systemarbeidet har hatt en stor og sammenhengende satsing skolemessig de siste 40 år. Kompetansen på dette området er på en god måte distribuert til skoler og PP-tjeneste. Den er tatt ned og videreutviklet kommuneinternt over lang tid. Selv om kompetansen på dette området kan variere noe fra skole til skole – og fra kommune til kommune, er det likevel oppnådd gode resultater om en ser landets skoleverk under ett. Ferdige skoleinterne utviklingspakker med relativt enkle rådgivningsbehov gjør at dette arbeidet kan ivaretas og videreutvikles kommuneinternt (om nødvendig med bidrag fra PP-tjenesten). Bruken av utvidete læringsarenaer forutsetter lokalkunnskap, og hviler i likhet med mer skoleinterne tiltak på en lokal fagberedskap.

Individrelatert arbeid er nært knyttet til systemarbeid. Man må vite hvem man skal lage skoletilbudet for. Avdekking av individuelle forutsetninger – særlig elever med store avvik i slike forutsetninger, er en avgjørende viktig basis for i neste omgang å utvikle fellestilbudet. Uten en slik viten kan en vanskelig lage et tilpasset skoletilbud, og resultatet vil ofte kunne bli en ren oppbevaring i en hyggelig atmosfære (inkludering).

Individrelatert arbeid er derfor en vesentlig forutsetning for systemarbeid – om målsettingen i våre skolelover skal kunne realiseres. Her er vi også ved den store

svakheten ved dagens fagtjenester. Svært mange elever får ikke avdekket sine utviklings- og læringsbehov, og får dermed ikke gitt "sitt bidrag" til å utvikle en skole for alle. I konkurransen om faglig arbeidskraft med kompetanse på utredning og kognitiv reorganisering, har PP-tjenesten over tid blitt svekket. Dette er en utvikling som i stadig større grad må ha myndighetenes oppmerksomhet.

Supplerende tjenester

Ser vi på virksomheten til en supplerende tjeneste som Statped, er den i likhet med PP-tjenesten i stor grad preget av fellesoppskrifter eller standardopplegg bygget på normalutvikling av barn. Barn med avvikende forutsetninger av spesifikk type følger ikke en slik utvikling. De er tvert imot avhengige av individuelle utredninger for å bli identifisert. Uten slik identifisering vil de ikke få del i en tilpasset opplæring. Statens rolle når det gjelder PP-tjenesten har vært tvetydig, og stadig mer passiv. Offentlige statlige meldinger har gjennom en ørkenvandring av repetitive og ureflekterte øvelser forsterket systemfokuset ytterligere på bekostning av et sterkt svekket individfokus. Jfr. Kvalitetsutvalgets innstilling (NOU 2003: 16) "diagnostisering av den enkelte vil likevel ikke helt forsvinne" (s.98). Statped som i dag i all hovedsak har overlappende kompetanse i forhold til PP-tjenesten (standardtiltak), vil bare i begrenset grad være i stand til å supplere PP-tjenesten på dette avgjørende viktige området. Hvis Statped skal spille en faglig rolle i framtida, må det festes grep for gjennomføring av en radikal snuoperasjon. Det må finne sted en omlegging og spissing av kompetansen, slik at rollen blir supplerende i stedet for overlappende. Det er her tale om en alvorlig systemfeil. Nasjonale planer på området er som kjent bygget opp etter prinsippet om Lavest Effektive Omsorgsnivå. Resultatet av slik kompetansemangel er at standardtiltak blir hovedstrategien for tilbud til barn og unge med sterkt avvikende forutsetninger (spesifikke tilstander). Oppskriftbaserte fellesopplegg erstatter presisjonsrettede individualiserte tilpasninger. PP-tjenesten som står på forpliktende tiltaksnivå i det daglige arbeidet med barn og unge i skoleverket, har koordinerende ansvar for å ta ned supplerende tjenester utenfra. Den kan med økte ressurser langt på veg overflødiggjøre dagens fjerntjenester, samtidig som behovet for supplerende tjenester kan bli mer veldefinerte. En satsing på PP-tjenesten vil være avgjørende viktig for at hele tiltakssystemet skal fungere etter hensikt – enten det nå gjelder rollen til supplerende fagsystemer (eks. Statped) eller utviklingen av en skole for alle på kommuneplan.